

Upprop för klimatet från Sveriges barnläkare

Sveriges barn- och ungdomsläkare känner en mycket stor oro inför framtiden. Klimatförändringarna kommer att medföra risker för barn och ungas hälsa. Svenska barnläkarföreningen samt delföreningar har därför tagit initiativ till en debattartikel som publiceras i Göteborgsposten 2 december 2023.

För första gången någonsin kommer internationella klimatmötet COP28 ha en temadag med fokus på klimat och hälsa, den 3 december 2023.

I Sverige ökar medeltemperaturen snabbare än i många andra länder, enligt SMHI. Ökningen av Sveriges medeltemperatur närmar sig två grader jämfört med slutet av 1800-talet, att jämföra med drygt en grads uppvärmning globalt. Konsekvenserna för hälsan av denna uppvärmning kommer att bli mycket omfattande. WHO beskriver klimatförändringarna som det största hälsototet för mänskligheten.

Den vetenskapliga rapporten, Lancet Countdown, som granskar klimatets påverkan på folkhälsan, utkom nyligen med sin åttonde rapport. Den visar tydligt att klimatkrisen påverkar allt fler människors hälsa över hela jorden. Men den visar också att det finns stora hälsovinster att göra om vi lyckas minska utsläpp av växthusgaser och minska vårt fossilberoende. Varje ton utsläpp räknas.

Vetenskapen visar att klimatförändringarna påverkar vår hälsa både genom direkta effekter som värmeböljor, ökad nederbörd, översvämningar, torka och skogsbränder samt genom indirekta effekter som ökade luftföroreningar, förändrade ekosystem och ökad utbredning av sjukdomsbärande insekter.

Barn och unga är extra utsatta för dessa hälsorisker, på grund av att deras kroppar är mer sårbara än vuxnas. Dessutom kommer de att leva med följderna av klimatkrisen under hela sin livstid.

Följderna av klimatförändringarna drabbar idag många av världens länder. I Sverige har vi än så länge varit tämligen förskonade. Men det finns flera exempel på medicinska konsekvenser av klimatförändringarna som påverkar folkhälsan i Sverige redan idag och som riskerar påverka oss ännu mer i framtiden.

- Värmeböljor ökar risken att barn föds för tidigt och med låg födelsevikt. Risken för uttorkning ökar, där barn är en mycket sårbar grupp.
- Temperaturökningen medför att vissa infektionssjukdomar blir vanligare. Exempelvis ökar sjukdomar som sprids med fästingar, som TBE och Borrelia i Sverige.
- Vi får längre och intensivare pollensäsonger, vilket leder till ökad svårighetsgrad av allergiska sjukdomar såsom astma, pollenallergi och eksem.
- Klimatkrisen påverkar barn och ungas mentala hälsa genom ökad förekomst av oro, ångest och depression. Studier visar att var femte tolvåring i Sverige känner stor oro för klimatet.
- De senaste åren har luftföroreningar glädjande nog minskat i Sverige. Men på grund av att utsläppen i Sverige förväntas öka igen de kommande åren, riskerar vi att se en ökad förekomst av exempelvis astma och lungpåverkan hos barn.

Det är sannolikt att fler indirekta konsekvenser är att vänta på grund av de komplexa processer som klimatförändringarna innebär. Negativa hälsoeffekter kommer också att leda till ökade sjukvårdskostnader och kräva stora anpassningar av en redan mycket pressad sjukvård.

Vi måste redan nu förebygga hälsorisker för dagens barn och för kommande generationer, i Sverige och globalt. Genom Parisavtalet har alla länder förbundit sig att vidta åtgärder och minska sina utsläpp för att inte överskrida 1,5-gradersmålet. Detta är enligt IPCC fortfarande möjligt om kraftfulla åtgärder vidtas. Ändå går utvecklingen åt fel håll i både Sverige och världen enligt flera rapporter, senast i nyligen publicerade Emission Gap Report 2023 från FN:s miljöprogram UNEP. Detta ökar vår oro.

Vi upplever att hälsoriskerna av klimatkrisen är underrapporterade i media och det saknas tydlig information från våra myndigheter. Vi tror att en större insikt om kopplingen mellan klimatet och våra barns hälsa, både globalt och i Sverige, kan utgöra en drivkraft för klimatomställningen.

Vetenskapen visar att åtgärder som är positiva för klimatet även får tydligt positiva hälsoeffekter. Exempelvis har minskade utsläpp samband med förbättrad lunghälsa och minskad förekomst av astma hos barn, och effekterna märks lokalt.

Svenska barnläkarföreningen kräver därför av regeringen och beslutsfattare i Sverige:

- att barnens hälsa och framtid sätts först och att beslutsfattare gör allt som står i er makt för att bromsa klimatförändringarna samt minska Sveriges utsläpp av växthusgaser
- att erforderliga beslut fattas för att inte överskrida 1,5-gradersmålet
- att barnmedicinskt sakkunniga bör ingå i utredningar rörande förändringar av klimatåtgärder. Samt att konsekvensanalyser med fokus på barn och ungas hälsa bör ingå i dessa utredningar och beslut, till exempel bör det nya nationella hälsoprogrammet för barn och unga innehålla klimat och hållbarhetsaspekter.

I Barnkonventionen Artikel 3 slås fast att "vid alla åtgärder som rör barn, ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa" och artikel 6 att "konventionsstaten ska till det yttersta av sin förmåga säkerställa barnets överlevnad och utveckling".

Vi förväntar oss att regeringen lyssnar till oss och delar vår oro. Vi utgår från att regeringen tar med barnrättsperspektivet och vetenskapen om hälsoeffekterna av klimatkrisen, till förhandlingarna på COP 28 i Dubai.

Låt Sverige vara ett föregångsland som visar vägen mot Parisavtalet! Det gäller våra barn och ungas hälsa, idag och imorgon.

Vi är öppna för vidare dialog.

Stockholm 231202

/ Svenska Barnläkarföreningen genom ordförande Ulrika Ådén, professor i barnmedicin
ordf@barnlakarforeningen.se

Barnhälsovårdens Nationella utvecklingsgrupp för klimatförändringarna och barns hälsa genom Ylva Tindberg, docent i barnmedicin och Maria Lingström, barnläkare

Sofia Tägtström, barnläkare och initiativtagare

Erik Melén, professor i barnmedicin

Susanna Klevebro, barnläkare

Mårten Larsson, barnläkare, ordförande delföreningen Global barn och ungdomshälsa

Samt Svenska barnläkarföreningens delföreningar:

Allergi och lungmedicin

Allmänpediatrik och hälsovård

Global barn- och ungdomshälsa

Svenska barnkardiologisk förening

Svensk förening för ungdomsmedicin

Svenska neonatalföreningen

Svenska föreningen för pediatrik gastroenterologi, hepatologi och nutrition

Svensk förening för pediatrik endokrinologi och diabetes

Svensk barninfektionsförening

Svensk barnreumatologisk förening

Delförning för barn som far illa

Arbetsgrupp för cystisk fibros

Utskott för etik och barnets rättigheter

Svensk förening för pediatrik palliativ vård

Svensk förening för medfödda metabola sjukdomar

Arbetsgruppen barnvaccinationer

Intresseförening för barn och läkemedel